

Pædagogiske konsulenters landskonference 2011 – Onsdag d. 13. april Kl. 13.30-14.30

"Vurdering af tilstanden på daginstitutionsområdet"

– en kvalitativ temperaturmåling af trends og temaer på området, deres konsekvenser for børnene, og ikke mindst muligheden for påvirkning af disse trends.

1. Baggrund og metode overvejelser

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

- Daginstitutioner som velfærdsinstitutioner
- Ledelse
- Skolen som figur, skolens betydning for daginstitutionsområdet
- Den pædagogiske faglighed: kampen for at erobre handlemulighederne tilbage
- Børnene - omsorg

3. Overvejelser i forhold til fremtiden

- Udfordringer – dilemmaer

4. Spørgsmål, kommentarer, refleksioner fra salen.

1. Baggrund og metode overvejelser

Initiativtager og finansiering: FOA's Pædagogiske Udviklings Fond – PUF
Ansvarlige: Jan Simon Pedersen, Unni Lind og Søren Smidt

Formål:

At bidrage til konkret kritisk refleksion ud fra et perspektiv om at børnenes liv i institutionen burde være det centrale udgangspunkt både i den statslige og kommunale politik, for de organisatoriske forandringer og for udviklingen af den pædagogiske faglighed.

Metode: arbejdet falder i flere tempi

14 Kvalitative interview → Rapport udkast → Hørring → Publikation → Konference

Analyse af datamaterialet:

- inddragelse af relevant litteratur = beskrive mønstre og tendenser på tværs af valgte temaer
- hørring hvor analysen lægges frem til åben diskussion, med henblik på konklusion og perspektivering af teksten.
- bygger på inspiration fra den hermeneutiske forståelsesform om fortolkning af meningen i tekster

Grundlaget er den hermeneutiske cirkel: Teksten anskues som en række delelementer, der tilsammen danner en helhed. Disse ses igen som en del af en endnu større helhed etc. Dvs. en cirkelbevægelse.

På grundlag af sin forståelse af de enkelte elementer i teksten opstiller man en hypotese om, hvad der er tekstens helhedsmening. Herefter læser man yderligere elementer i teksten og eller, genlæser elementerne for at efterprøve hypotesen. Får man den ikke bekræftet, må man opstille ny hypotese og gentage efterprøvningen ved læsning af yderligere detaljer i teksten.

Paahus, Mogens: *Hermeneutik*, I Collin, Finn og Simon Køppe: *Humanistisk Videnskabsteori*, DR, København, 1995

1. Baggrund og metode overvejelser

Der er gennemført 14 tematiserede interview (1 times varighed) i foråret 2010 med fagpersoner indenfor dagtilbudsområdet. Interviewgruppen er bredt sammensat.

Som forberedelse til interviewet er interviewpersonerne blevet bedt om at overveje, hvilken tendens, trends eller udviklingsvej de mener, har stor betydning for den pædagogiske praksis og udviklingen på dagtilbudsområdet, og hermed for børns hverdagsliv og livsmuligheder på sigt.

Temaet er valgt af interviewpersonen selv og har ikke været tilgængeligt før interviewet.

Alle interview er begyndt med en karakteristik og afgrænsning af temaet og følges op af analytiske spørgsmål som eksempelvis:

Hvad karakteriserer temaet?

Hvad peger det frem imod?

Hvad er det udtryk for?

Derefter er stillet opfølgende spørgsmål, således at følgende fire perspektiver bliver belyst så grundigt som muligt, som et led i at både det almene og det konkrete ved tematikken belyses:

Konsekvenser for børnene

Konsekvenser for pædagogikken og det pædagogiske arbejde

Økonomiske aspekter ved tematikken

Styringsmæssige aspekter ved tematikken

1. Baggrund og metode overvejelser

Klaus Majgård

– Børne og Kulturchefforeningen

Nina Eg Hansen

– Kons. kontorchef for området Børn og Unge i Socialministeriet

Charlotte Mauritsen

– Daginstitutionsleder

Peter Ø Andersen

– Forsker Københavns Universitet

Ole Henrik Hansen

– PH.d stud. Forsker DPU

Kirsten Jørgensen

– Chefkonsulent – KL

Andreas Steenberg Rasmusen

– Pædagog

Trine Jeppesen

– Områdeleder

Lotte Hesselberg

- Pædagogmedhjælper og FTR i Viborg

Susanne Poulsen

– leder af daginstitutions- og skoleområdet i Ishøj Kommune

Inger Kragh

– leder af daginstitutionskontoret i Fredericia kommune

Anja Hvidtfeldt Stanek

– Forsker RUC

Lotte Georg

– Pædagogisk konsulent i København

Louise Elholm

– MF – Venstre

- Fordybelse omkring det pædagogiske arbejde
- De økonomiske og politiske betingelse for at fastholde et højt kvalitetsniveau
- Personalets egne personlige overvejelser over deres egen betydning for den pædagogiske praksis
- Dokumentation og evaluering
- Læring og kompetenceudvikling
- Kvalitetsudvikling af dagtilbudets indhold – trivsel, udvikling og læring
- Bevægelsespræget leg og idræt
- Måling af de bløde værdier – betydning af de personlige kompetencer
- Ledelse
- Daginstitutionernes samfundsmæssige anerkendelse, betydning og legitimitet
- Ledelse
- Børnefællesskaber
- Didaktisk kompetence
- Den arbejdsmarkedspolitiske betydning, åbningstider ect. Forældrenes krav til indhold

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andre kilder

Skulle man kort og helt alment karakterisere tilstanden på daginstitutionsområdet, så er den kendetegnet ved at:

daginstitutionerne er delagtiggjort i de omfattende forandringsprocesser, der generelt kendetegner velfærdsinstitutionerne i disse år. Forandringsprocesser hvor medarbejderne har bidraget aktivt.

"Af bemærkningerne til dagtilbudsloven, kan man se at dagtilbuddets opgave anerkendes og at feltet ikke kun tilbyder pasning. Der er etableret en samfundsmæssig legitimitet gennem opgaverne med udvikling, dannelse og den sociale forebyggelse.

Der er tale om anerkendelse af den måde, som ledere, pædagoger og pædagogmedhjælper dagligt løser opgaven."

Daginstitutionsområdet:

- En central og selvfølgelig del af velfærdsområdet
- Rykket frem på den politiske og forvaltningsmæssige dagsorden

Generel grundlæggende positiv indstilling til udviklingsprocessen.

Man identificerer sig med velfærdsområdet og kæmper for det – interesse i at samarbejde og tilpasse sig

Sagt på en anden måde så betragter daginstitutionernes daglige aktører generelt set daginstitutionsområdet ud fra en ansvarlig position.

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Anerkendelse og synlighed

2 aspekter:

1. Konsensus om dagtilbudsområdets eksistensberettigelse, politisk interesse for feltet og generel tilfredshed med kvaliteten på dagtilbudsområdet og området er blevet mere anerkendt end tidligere.
2. Området er trængt i prioriteringskampen mellem de forskellige velfærdsområder.

Søs Bayer og Jakob Sølvhøj udfordrer forståelsen af anerkendelse:
Anerkendelse – ja men måske mere på et sprogligt niveau end på det realpolitiske, f.eks. Løn, uddannelse ...

De handlende praktikker: mangel på forståelse for det eksakte i det pædagogiske felt

Charlotte Søderlund fra Socialministeriet:

"Der er konsensus om, at der er meget høj kvalitet i vores dagtilbud, også hvis vi sammenligner med andre lande, og traditionelt er der også en høj brugertilfredshed."

"På grund af det økonomiske pres på hele velfærds- og serviceområdet, bliver der i højere grad en kamp, både mellem de faglige forvaltninger, men især også i forhold til økonomiforvaltningen ude i kommunerne, om hvilke områder der skal prioriteres....."

Jeg tror, at dagtilbudsområdet kommer under pres blandt andet i den interne diskussion af prioriteringer mellem forvaltningerne.

Vi må gøre det tydeligt, at hvis man laver besparelser eksempelvis i forhold til sprogvurderinger og sprogstimulering, eller hvis der spares i forhold til arbejdet med lærerplanerne, så kan vi se, at det betyder, at vi får nogle mindre kompetente børn. ..."

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Dokumentation mellem eksakthed og refleksion

Et oppefra og nede fra perspektiv.

- Børne- og kulturchef Klaus Majgaard
- Daginstitutionsleder Trine Jeppesen

Begge optaget af at afdække hvilke behov, der synes at være relevante for fremtidens dokumentationsarbejde.

Entydig overensstemmelse , trods deres forskellige position og opgaver

Begge fremhæver behovet for dialog, refleksion og fordybelse
= afgørende drivkraft for udvikling af kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Klaus Majgaard: "Vores redskaber og tænkning har været for fattig, jeg tror det handler at finde nogle dokumentationsformer, som på en eller anden måde kan beskrive det komplekse og det situationsbestemte i det pædagogiske arbejde, hvor barnet ikke forsvinder.

Det er lidt det, der sker, når vi eksempelvis bare tæller sprogscoren sammen, så forsvinder barnet og situationen hvor læringen egentlig sker. Så får man hverken er fugl eller fisk og ingen kan se den store mening i det, andet end den rent syntaktiske og det formelle.

Vi har jo vidensbegreber, der ikke bare handler om at abstrahere, der findes jo både en humanistisk og en samfundsvidenskabelig tradition og masser af praksis, hvor vi undersøger ting i deres situationsbestemthed og er i stand til at sige noget, der har en vis gyldighed i forhold til situationen. Og spørgsmålet er, om det ikke er det vi skal aktivere, finde nogle dokumentationsformer som har lidt af autenticiteten i sig.

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andre kilder

Dokumentation mellem eksakthed og refleksion

Trine Jeppesen. siger:

"Vi har været for dårlige, eller rettere sagt uerfarne og kørt for meget med på deres management, Lean og pis og papir, fordi vores egen fagprofessionelle indgangsvinkel og personlige kompetence ikke har været stærk nok.

Vi har forsøgt at slå os i tøjret, men vi har alligevel hoppet med på limpinden, men nu er tiden moden til, at de erfaringer vi har, kan bruges til at gøre noget andet og supplere med noget. Så det bliver os nedefra der viser, hvordan vi kan arbejde mere hensigtsmæssigt."

Perspektiver ift. pædagogisk dokumentation og kvalitetsudvikling – på basis af refleksioner over fortid, nutid og fremtid :

- Problemet med dokumentationens afkontekstualiserende funktion
- Bureaukratitræthed hos det pædagogiske personale
- Behovet for kontinuitet
- Behovet for dokumentation, som kan beskrive kompleksiteten i hverdagen
- Behovet for respektfuldt samspil mellem forvaltning og institutioner
- Behovet for øget refleksion og fordybelse i det pædagogiske arbejde

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Ledelse

Med de nye krav og en konstant stigende forandringshastighed satses på professionalisering og styrkelse af ledelserne i de nye organisationer.

Opgavemængden øget, fordi en række opgaver er blevet udlagt fra forvaltningerne, og der er kommet flere opgaver i kraft af central statslig lovgivning og som følge af aftalerne i overenskomsterne.

Lederen i dag skal:

- det daglige samarbejde med forskellige samarbejdsparter i enkeltkommunens regi (forvaltningsafdelinger, skole, PPR osv.)
- forholde sig til ny løn
- lave medarbejdersamtaler
- betjene forældrebestyrelsen
- stå for udarbejdelsen af virksomhedsplaner, læreplaner, børnemiljøvurderinger
- foretage lønsumsstyring, ansætte og afskedige personale
- lave kompetenceudviklingsplaner
- lave sygefraværssamtaler
- Vedligeholde
- + flere opgaver der er på vej...

Pædagogmedhjælper og fællestillidsrepræsentant Lotte Heselberg:

"Hvad kan vi gøre for borgerne, med de resurser vi har? Det er vigtigt at være forandringsparate i et politisk styret system, som hele tiden vil være foranderligt."

Effektiv udnyttelse af knappe ressourcer, innovative eller nye løsninger og kvalitetssikring er i fokus i forhold til perspektivet på ledelse.

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Ledelse

Ledelsesopgave i dag:

at formidle sammenhængen mellem den daglige pædagogiske praksis og de mange nye tiltag, forandringer og krav, som stilles fra de kommunale forvaltninger til dagtilbudene

= knytter lederne til det forvaltningsmæssige perspektiv

= fordre evnen til at **oversætte og formidle udviklingen til sine medarbejdere.**

Daginstitutionsleder Charlotte Mauritsen

"En del af mit job som leder er, at skærme personalet for nogle af alle de ting, der kommer. Vores kommune er stor, og jeg ved af erfaring at hvis vi venter lidt, kan det være, at vi slet ikke behøver at gøre noget, så jeg prøver også at beskytte personalet, så de ikke skal føle stress. Jeg sidder måske egenrådigt og bestemmer hvad de skal vide og ikke vide, men det er jo offentligt, så derfor kan personalet selv få alle oplysninger, men jeg forsøger at tage tingene stille og roligt ind. Ikke med den fart, som politikerne gerne vil have det."

OBS. lederen der "egenrådigt bestemmer"

- lederen er udfarende og bestemmende på en række områder og medarbejderne i større grad end tidligere ikke inddrages i ledelsens beslutninger
- afspejler den forandring, som ligger i ledelsesreformerne og tankegangen omkring ledelse på daginstitutionsområdet og i den offentlige sektor i det hele taget.
- et skift hvor kollektive løsninger og udpræget medindflydelse til medarbejderne afløses af en kompetencedeling og arbejdsdeling

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

God og dårlig ledelse – pædagogiske ledelse

Suzanne Poulsen Ishøj kommune:
*"Er der er forvirring om
spillereglerne i organisationen og
mindre styr på kompleksiteten så vil
det smitte af og forstyrre
fagligheden og det vil i sidste ende
gå ud over børnene.*

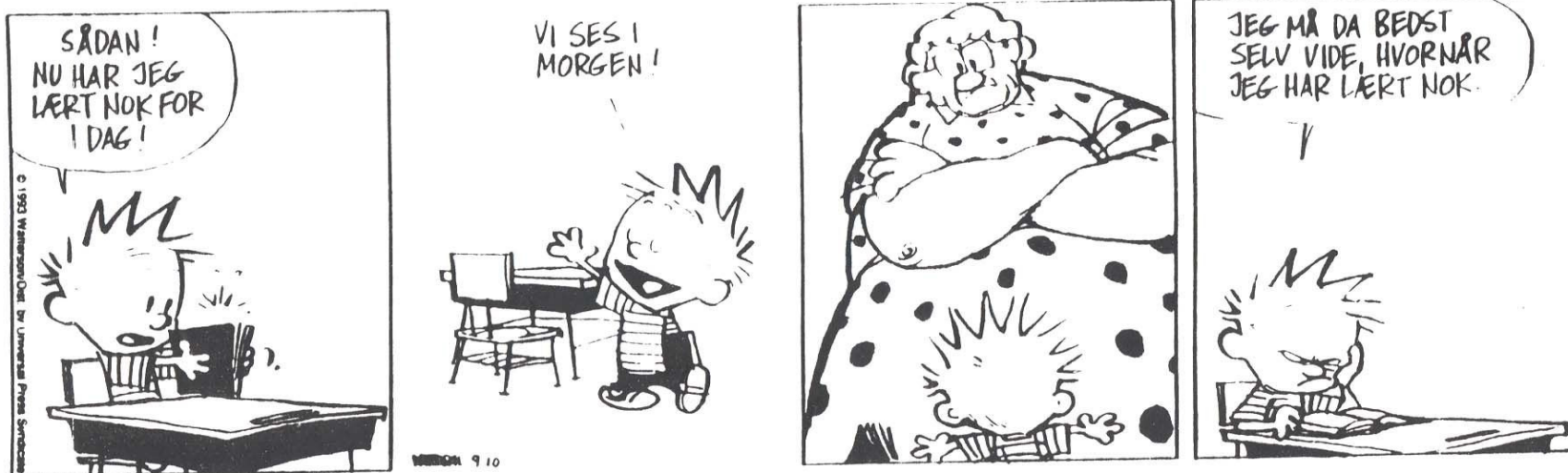
Lotte Heselberg :
*"Hvis lederen er et magtmenneske så er
der risiko for, at hun i det her system
kan opleve det som om, at hun får mere
magt over medarbejderne.
Hvis lederen ikke har styr på sine egne
grundværdier.
Hvis lederen ikke er synlig.
Hvis værdierne ikke bliver brugt. Vi har
jo ikke længere regler men værdier."*

Institutionschef i Fredericia kommune Inger Kragh: :
*"Ledelse af pædagogiske institutioner fordrer at kunne sammentænke struktur, organisering og
pædagogik, og udnytte de økonomiske ressourcer på en effektiv måde hvor flest mulige ressourcer
udnyttes til det direkte arbejde med børnene. At kunne sætte forældrenes medindflydelse i spil i
forhold til de overordnede principper, så medindflydelsen ikke bliver på indsatsniveau, men netop på
principper. At kunne sætte en ramme for institutionens pædagogiske arbejde, hvor det er læring der
er dagsordenen og ikke servicering af brugerne, der er dagsordenen."*

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andre kilder

"Figuren af skole."

Tanke- og praksisformer fra skolen i stigende grad sætter sit præg på daginstitutionerne

Peter Ø. Andersen :

"Det virker som om læringsfokuseringen og det målfokuserede orienterer sig mod et folkeskoleforløb, som langt hen af vejen er blevet accepteret som et mål med institutionsarbejdet og det er jo noget radikalt nyt. I forhold til tidligere ser vi en form for overidentifikation i forhold til det, børnene skal kunne for at komme i skole."

Peter Ø. Andersen og Lene Schmidt fra Københavns Universitet, Anja Stanek fra RUC og Ole Henrik Hansen Århus Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (DPU)

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

"Figuren af skole."

Opstillet i punkter peges på følgende udviklingstræk:

- Mere fokus på læring og mindre fokus på omsorg.
- Målene for det pædagogiske arbejde styres i stigende grad af ønsket om, at børnene kan begå sig i folkeskolen i modsætning til mål bestemt af børnenes aktuelle livssituation.
- Børne læreprocesser bliver i mindre grad anskuet konkret, i stedet rettes fokus i stigende grad mod læreplanens gennemførelse.
- Børns leg betragtes i et læringsperspektiv, hvorved andre drivkræfter i legen end dem, der peger mod læringsmålene, bliver sat mere i baggrunden.
- Det pædagogiske arbejde bliver i stigende grad betragtet ud fra funktionelle og styringsmæssige synsvinkler, hvorved erfaringer fra det konkrete liv i institutionerne kommer mindre i fokus.

Ole Henrik Hansen DPU:

"Man skolificerer daginstitutionerne ved at presse flere børn ind, og det kan man, fordi læringsdiskkursen er mindre omkostningskrævende i forhold til antallet af pædagoger. Det har en betydning, hvordan pædagoger opfatter deres arbejde, og jeg tror, at de nogle gange tænker at læringspædagogikken kan være lettere og mere uforpligtende, end den mere ansvarsfulde, omsorgsfyldte pædagogik."

Peter Ø. Andersen:

"...Der bliver forskel imellem dem, der laver testene og er ansvarlige for at dokumentationen gøres på den rigtige måde og dem, der sidder udenfor og har svært ved at følge med og gennemskue sammenhængen: "Gud, kommer der nu endnu mere, har vi ikke lige gjort det".

Man kan jo sige, at det er både godt og ondt, men umiddelbart tror jeg, de fleste vil opfatte det, som et brud med den etiske kultur, der ofte er gældende i institutionerne. Den øgede arbejdsdeling er et af de strukturelle udslag, som ikke nødvendigvis har været ønsket, men er en følgevirkning, som falder ind i en hverdag, hvor der er arbejdsdelinger i forvejen, nogen ting vil blive forstærket andre ting vil nødvendigvis blive svækket."

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Den pædagogiske faglighed: kampen for at erobre handlemulighederne tilbage

Anja Stanek RUC :

"Det handler i høj grad om, at få handlemulighederne tilbage på egen boldgade. Der er en tendens til, i hele det store system vi har opbygget omkring børn, at vi sidder i daginstitutionen eller skolen eller SFO'en og opdager, at der er et problem og så må der komme nogen andre og løse det. Det er nogen andre, der skaber problemer og det er nogen andre, der skal løse dem, vi kan bare kigge på det.

Jeg vil rigtig gerne have handlemulighederne tilbage til der, hvor problemet rent faktisk viser sig."

Det pædagogiske personales bud på væsentlige tematikker ift. den pædagogiske faglighed:

- Fokus på egne initiativer og handlemuligheder – initiativer fra forvaltning og politikere er ikke tilstrækkelige
- Nødvendigt med fælles udgangspunkt og styrkelse af fælles bevidste pædagogiske arbejdsprocesser
- Fokus på refleksion, debatkultur og egne læreprocesser hos personalet
- Fokus på børneperspektivet og børnefællesskaber – bud på daginstitutionernes udvikling af pædagogikken

(også delvist konsulenternes og forvalternes og forskernes perspektiv)

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Den pædagogiske faglighed: kampen for at erobre handlemulighederne tilbage

Charlotte Mauritzen :

"Jeg har selv interviewet nogle medarbejdere i en institution om børns medbestemmelse. Institutionen var valgt ud fra hvad der stod om medbestemmelse i årsplanen. Vi spurgte om hvorfor de havde beskrevet børns medbestemmelse i årsplanen og en medarbejder svarede at han ikke vidste det, fordi årsplanen blev skrevet, før han blev ansat.

Så spurgte jeg om det var lovmæssigt eller om det noget de selv vægtede højt, og det vidste de ikke. Men medbestemmelse er jo en del af FN's børnekonvention. Og det undrer mig, at der ikke er en større bevidsthed om, hvordan har man arbejder pædagogisk og hvordan de pædagogiske udgangspunkter er fremkommet. Der er for mange, som arbejder ud fra deres egne normer."

Lotte Georg bruger didaktikbegrebet i en bredere forstand. Hun siger:

"Der er brug for didaktiske overvejelser, vurderinger og beslutninger ud fra børnene i institutionen: "Hvad karakteriserer børnene?"," Hvad er de optaget af?" og "Hvordan kan vi tilrettelægge vores hverdag ud fra det?". Om efteråret skal pædagogikken tilrettelægges efter at der er kommet nye børn og der har været lang sommerferie og alt har stort set været gået i opløsning og solskin. Om foråret skal pædagogikken se ud på en anden led, der har børnegruppen udviklet sig sammen og er mere konsistent. Jeg ser ofte at pædagogikken er ens, om jeg kommer sommer, vinter, forår og efterår og når jeg træder ind i institutionen er det svært at se hvad netop denne institution eller børnegruppe er optaget af."

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Den pædagogiske faglighed: kampen for at erobre handlemulighederne tilbage

To positioner

Blandt forskerne i højere grad møder en grundlæggende kritisk position i forhold til udviklingen og daginstitutionernes funktion mere generelt.

Blandt pædagogiske faggruppe, konsulenterne og forvaltere omkring daginstitutionerne optaget af at gøre det så godt så muligt og af at udvikle området og af hvordan de selv kan bidrage til denne udvikling.

Anja Stanek:

"Jeg vil gerne have perspektivet bredt ud til at de voksne har fokus på, hvad børnene gør med hinanden. Jeg er ikke sikker på at det nødvendigvis vil ha så stor betydning for andre måder at organisere det pædagogiske arbejde på. Det vil mere have betydning for, hvad det er for spørgsmål, vi stiller til os selv og hinanden mere.....

*....Det har betydning på den måde, at hvis pædagogerne skal have adgang til at forstå hvad det er der er på spil for børnene, så tænker jeg at vi bliver nødt til at flytte nogen ressourcer fra aktivitetsplanlægningen til pædagoger der måske banalt og meget firkantet skåret ud, sætter sig ned med deres kaffekop i hånden igen. Ikke for at drikke kaffe, men for at kigge på børnene. Det er **børneiagttagelse**, der skal mere ind. Vi skal tættere på at have en forståelse af hvad børn egentlig et optaget af.*

2. Trends, tendenser, tematikker – centrale pointer fra interview, hørring og diverse andres kilder

Ole Henrik Hansen DPU

Børn - omsorg

"... hvis man skal sikre at barnet får et godt sprog, så skal man vise det omsorg, man skal vise det kærlighed, man skal have det man kalder én-til-én-kontakt i rigelige mængder, man skal være tydelig og visuelt tilstede for barnet, og se på barnet når man taler til det osv. Og det har ikke så meget med læring at gøre....

Man skal følge to spor. Selvfølgelig skal man tænke i læring, som dybest set er det, vi er uddannede i, men jeg synes også man skal tænke i omsorg, og jeg synes også man skal tænke barnets udvikling på en positiv måde."

*"Det virker som om det pædagogiske personale har givet køb på den gamle reform-pædagogiske kulturarv og et element som **omsorg** er blevet smidt ud med badevandet og erstattet med læring. Det er rigtig trist og har stor betydning for børns dagligdag i daginstitutionerne."*

*"Problemet er at pædagogerne har rigtig svært ved at identificere sin egen faglighed i en læringsdiskurs, og i og med at man trækker læringsdiskursen ind i børnehaven, skyller man **omsorgen** ud med badevandet ."*

Anja Stanek RUC : Betydningen af læringsorienteringen ift. vægtningen af børnenes sociale liv.

Fokusering på læring og læringsmål kan betyde at det pædagogiske personale ikke i tilstrækkelig grad tager børnekulturen eller børnefællesskaberne alvorligt. Det er problematisk, fordi det netop er i børnefællesskaberne at børnene tilegner sig de forudsætninger, som giver dem mulighed for at kunne håndtere deres livssituation også i skolen senere.

3. Overvejelser i forhold til fremtiden

Udfordringer – dilemmaer

Daginstitutionsområdet er på samme tid er ved at forandre sig og forankre sig

- daginstitutionerne er en velfærdsydelse , der længe har været under opbygning og først nu for alvor har en position, som integreret del af den statslige politik og den kommunale service.
- rodfæstede og traditionelle forståelser af daginstitutionerne bliver forandret og sat under pres, eksempelvis ledelsesmæssigt, organisatorisk og pædagogisk forhold
- det pædagogiske personale er aktivt, engageret og kritisk indgået i de omfattende forandringsprocesser. De har søgt at udvikle pædagogiske strategier, visioner, metoder der forholder sig til det pres velfærdsinstitutionerne er blevet udsat for og de opgaver daginstitutionerne forventes at håndtere
- faggrupperne på området i gang med en proces med at etablere deres faglighed på et stadig mere systematisk og vidensbaseret grundlag

3. Overvejelser i forhold til fremtiden

Udfordringer – dilemmaer

Daginstitutionernes daglige aktører -en ansvarlig position eller velfærdsstaten små soldater

Vil udviklingen bevirke at kvaliteten af det pædagogiske arbejde bliver rigere og børnelivet risikerer at blive fattigere **eller** er den udtryk for en professionalisering af det pædagogiske arbejde, som er udviklende og nødvendig, og som kan bidrage til at det pædagogiske arbejde bliver mere målrettet og til fordel for børnene?

Forandringerne i de

økonomiske (og politiske) vilkår

Daginstitutionerne kan komme under pres i prioriteringskampen i de sociale forvaltninger, når de kommunale udgifter skal tilpasses og justeres. Hvilke indholdsmæssige konsekvenser er der af

Manglende anerkendelse og forståelse på det konkrete niveau -anerkendelse sker primært på det sproglige niveau

Nye organisationsformer -lederne skal drive udviklingen frem på daginstitutionsområdet

Ledelsesreformer: lederen er udfarende og bestemmende på en række områder. Der er sket et skift hvor kollektive løsninger og udpræget medindflydelse til medarbejderne afløses af en kompetencedeling og arbejdsdeling – hvordan ændrer det betingelserne for det pædagogiske arbejde, demokratibevægelser m.m.

Læringsbegrebet dominans

På 5 år er udviklingsbegrebet og omsorgsbegrebet erstattet af læringsbegrebet – overvejelser om hvilke konsekvenser det har for barnet, pædagogikken m.m.

Sammenhæng ml. øget læringsorienteret tilgang OG økonomiske nedskæringer - den læringsorienterede tilgang mere gruppeorienteret og kollektiv hvilket kan passe bedre sammen med en hverdag, hvor der bliver flere børn pr. voksne i daginstitutionerne.

En kulturændring i daginstitutionerne i form af en øgede arbejdsdeling. Den er et af de strukturelle udslag, som understøttes af den øgede læringsorientering.

3. Overvejelser i forhold til fremtiden

Udfordringer – dilemmaer

- Hvilke indholdsmæssige konsekvenser er der af forandringerne i de økonomiske (og politiske) vilkår?
- Anerkendelse, er det primært på det sproglige niveau - ændres det, hvordan?
- Ledelsesreformer: lederen er udfarende og bestemmende på en række områder. Et skift hvor kollektive løsninger og udpræget medindflydelse til medarbejderne afløses af en kompetencedeling og arbejdsdeling – hvordan ændrer det betingelserne for det pædagogiske arbejde, demokratibevægelser m.m.
- På 5 år er udviklingsbegrebet og omsorgsbegrebet erstattet af læringsbegrebet – hvilke konsekvenser har det for barnet, pædagogikken m.m.?
- Sammenhæng ml. læringsorienteret tilgang til pædagogikken OG økonomiske tilpasninger og styringsmæssig fokusering på effektivitet
(den læringsorienterede tilgang mere gruppeorienteret og kollektiv hvilket kan passe bedre sammen med en hverdag, hvor der bliver flere børn pr. voksne i daginstitutionerne)
- Den øgede arbejdsdeling er et af de strukturelle udslag, som understøttes af den øgede læringsorientering, er det en kulturændring vi ønsker og hvilke konsekvenser kan det have?
- Daginstitutionernes daglige aktører kan ses fra en ansvarlig position eller velfærdsstaten små soldater?